SVARTA HANDEN

ROMAN AF C. F. RIDDERSTAD.

(Forts.)

— Hvad betyder detta? sporde hon emellertid. Hvem har foranstaltat uppsättandet af denna transparent? Hvem?

Frågan framställdes på ett så bestämdt och afgörande sätt, att man kann, det hon var fullkomligt främmande för denna, minst sagdt, tvetydiga illustration.

Men hvem, ja, hvem hade kunnat tillåta sig...

Betjäningen upplyste, att de icke hade någon kännedom därom, men att de sett ett par främmande personer sysselsätta sig därmed och antagit, att de arbetat efter af grefvinnan förut gifven befallning.

— Låt de främmande karlarne komma hit, att vi må få höra dem.

Fåfängt sökte man likväl efter dem; de voro försvunna.

— Ganska förundransvärdt, yttrade hon, och likväl icke det enda förundransvärda.

Man hade märkt, att grefvinnan, då hon återkom från de inre rummen, hade haft ett ganska förstört utseende. Hennes rörelser voro brådskande och lidelsefulla, hennes anletsdrag upprörda och hennes blickar irrande. Däraf hade man äfven slutit till, att någon oangenämt inträffat, ehuruväl åsynen af transparenten för ögonblicket kom något hvar att glömma bort allt annat.

— Hvad är väl mera förundransvärdt? frågade man.

— Under det jag uppehöll mig en stund därinne i rummen, förklarade hon, upptäckte jag på borden, ja, till och med i soffan, några små papper, som jag ej förut sett där. Jag tog dem, och hvad fann jag? Se här — läsen själfva.

De papper, hon öfverlämnade, utgjordes af hvarjehanda smädeskrifter, framför allt mot Fersen själf, men äfven mot henne. Bland dem förekom ett exemplar af tidningen "Nya Posten", som innehöll en fabel ot. "Räfvarne", denna minnesvärda "blodigt ryktbara" fabel, som, utan att några namn förekommo däri, likväl på ett för alla tydligt sätt anklagade Fersen och grefvinnan Piper för icke mindre än att hafva förgiftat Carl August. Vidare förekom ett och annat blad af verklig upprorisk egenskap, manande folket att själft utkräfva hämd, emedan, som det hette i dessa skrifvelser, nationälära blifvit kränkt, och det eljest vore fara värdt, att de brottslige skulle lämnas oantastade. Af dem må åtminstone en enda här återgifvas:

"Svenskar! En af gift mördad prins måtte kunna förmå eller att hämnas hans minne!" hette det i denna skrifvelse. "Några förnäma, illsinna personer hafva utgjort länkarna i denna afgrundskedja. Svenskar, vakna! Ännu finnes en skymt af räddning, men den får icke försummas, och blod måste flyta. De högsta medrigleter måste väl nu ej längre af er kunna lidas, ty veten, att styrkan, den väsentliga nämligen, ligger alltid uti största mängden af handfasta och eniga armar. Dem ega vi. Förenom dem, och snart skolen I se den uppsatte krachanen falle, och må ej haller den illa sinnade kvinnan af eder vinna någon förskoning."

Alla åhörde dessa proklamationer till folket med bestörtning och häpnad.

Fersen hade småningom återkommit från sin, för att så uttrycka oss, förstening. Ansiktet började åter lefva, stålet i hans karaktär att fjädra och spänna sig, elden i hans väsen att flamma i hans ögon.

— Krachanen? sporde Fersen. Hvad menar man därmed? Kanske mig?

— Och denillasinnade kvinnan, frågade grefvinnan? Menar man mig därmed?

Intet svar följde på dessa frågor. Alla iakttogo den djupaste tystnad.

— Men på hvad sätt, frågade Fersen vidare, hafva dessa papper väl kunnat komma hit in?

Ingen förmådde att därom gifva någon upplysning.

— Från hvilket håll, anmärkte han ytterligare, kunna de härleda sig?

Icke litet förmådde någon därpå lämna ett verkligen upplysande svar.

— Det faller mig något in, yttrade han därefter, bed grefve Vauvenard komma hit, säg honom, att jag har något att tala vid honom om.

Man sökte Vauvenard, men han fans ingenstädes, han hade aflägsnat sig.

Det var sista gången, som han med sin fot beträdde det fersenska huset.

Ankarsparre hade under hela detta uppträde iakttagit en djup tystnad. Ehuru det låg någonting verkligt diaboliskt i att, på sätt här skett, icke blott insmuggla sådana skrifter i Fersens egna rum, utan äfven förstöra aftonens frid med en transparent, sådan som den sista af dem, förmådde han likväl icke att undertrycka en misstanke, allt för fasansfull och bitter för hans hjärta, att ens kunna nämnas för någon.

Fersen, som en stund förut sjunkit ned i en karmstol, reste sig slutligen åter upp.

— Ske herrans vilje, yttrade han. Jag känner mig skuldfri och ren, och därigenom äfven stark. Jag skall möa morgondagen med samma lugna blick, som jag mött hela mitt lif.

Det stora allvar, man läste i hela hans väsen, var djupt rörande.

I Ankarsparres öga glänste en tår.

Ännu lyste de tre transparenterna på terrassen.

Fersen betraktade dem med en blick, som nästan tycktes dö bort i fjärran.

— Låt släcka dem, bad han. Mitt lif må gärna, om herren så vill, tillåtas han, slockna med dem.

FEMTONDE KAPITLET.

Samma afton hos friherrinnan. Tredje bjudningen.

Äfven friherrinnan hade inbjudit till en fest.

Klädd i halfsorg, tog sig den behagliga, stolta gestalten förträffligt ut.

— Min son, sade hon till Robert, som först anlände och nu stod framför henne, du förebrår mig väl ej, att jag ännu icke afsagt mig världen?

— Visst icke, min mor, ni är skapad att njuta af den och befalla öfver den.

— Jag har ej mera någon större förmögenhet att förfoga öfver; skulle också här någonting fattas, blir det icke mitt fel. Allt är emellertid anordnadt så godt jag kunnat. Jag har tänkt, att de unga skulle få roa sig med litet dans. Du ogillar väl icke det, Robert. Musik och dans passa så väl tillsammans. Jag har bjudit din fars gamla vänner äfvensom deras fruntimmer. Hvad säger du om allt det där? En sak vill jag dessutom bedja dig om, den att vi egna Anton all den uppmärksamhet, som vi i våra förhållanden äro skyldiga honom. Det vore icke bra, om man finge något att prata om. Det gifves en viss offentlig egard, hvilken så nära anhöriga, som vi, alltid böra visa hvarandra. Jag lämnar därhän, hvad du enskilt må tänka om honom, och äfven hvad jag inom mig kan känna, men allmänheten har ingenting att göra därmed. Hvad våra hjärtan i det fallet än veta, böra våra ansikten ej hafva någon kännedom om.

Robert svarade icke; modern fortfor:

— Det var mycket illa af Konrad att söka egga dig till ovilja mot Anton, ganska illa; men man kan ej vänta sig bättre af honom. Hur han kunnat understå sig att i något fall inblanda mig i sina enskilda och hemliga afsikter, förstår jag ej, men en pratmakare har aldrig tand för tunga. Skulle ett olycksfall genom den galningens tilltagsenhet inträffa, förstår du väl, att vi ej böra ha någonting därmed att göra. Begagna emellertid tillfället i afton att visa alla gästerna den vänskap, som du säkert i hjärtat hyser för din bror, ehuru du möjligtvis kan ha skäl till afundsjuka. Det är alltid hedrande att åsidosätta sina egna fördelar och offra dem på broderlighetens altare.

Häraf synes, att Robert till en del förtrott Konrads prat åt sin mor.

— Att vi på visst sätt bisprungo Vauvenard att bortföra Ange, var något så oskyldigt, att vi ej behöfva lägga det på sinnet. Läka litet, som man kan förmena dig att klappa i händerna och mig att tala vid min styfson, lika litet kan man säga ett ord om, att en far förfogar öfver sin dotter.

Det förtroliga samtalet slutade, då gästerna började komma.

Sällskapslifvet saknar ej ädel och fin bildning och uraktläter icke häller att erkänna den, med goda seder och ett friskt hjärta öfverensstämmande friheten. Man granskar hvarandra. Hvad skola vi göra, eller hvad skola vi taga oss till? frågar man sig vanligtvis, då man kommit tillsammans. Konsten är att aldrig behöfva vara i förlägenhet därom, utan ständigt känna det. Betrakta naturen! Hon vet alltid, hvad hon skall taga sig till, ty hon känner sig fri. I sällskapslifvet är för öfrigt icke egentligen frågan om att göra någonting. Där kommer det fast hällre an på att göra intet, ehuru på ett angenämt sätt. Att vara helt enkelt blott glad är likväl ingen småsak.

Friherrinnan Charlotte var icke en bland dem, som inspirerade till glädtighet. Själf mindre glad än allvarsam, mindre fri än tvungen i sina rörelser, antog också hennes sällskapskrets gärna samma hållning. Det sällskapslif, som omgaf henne, saknade därför icke ett visst högre intresse, ty hon hade sinne för det offentliga lifvet och var mäktig icke allenast af starkare lidelser, utan äfven af sin tids intrigspel. Det fanns alltid mera lif inom henne, än hvad man kunde skåda till af det yttre. Efter sin mans död hade hon småningom liksom härdnat allt mer och mer. För denna afton hade hon icke desto mindre beslutat att söka skapa litet mera glädje omkring sig, än förhållandet på senare tider vanligtvis varit. Som vi veta, arbetade nu ganska viktiga planer inom henne, och hon trodde sig böra bemantla dem äfven med alla yttre medel, som kunde stå henne till buds. En glad sällskapston var därför icke att försmå. För att gifva en allmänt lämplig form däråt, beslöt hon sig äfven för en liten bal. Vauvenard hade uttalat sig i en sådan riktning, och hon ville icke underlåta att tillmötesgå hans önskningar.

Sällskapskretsen för aftonen var både ganska talrik och lysande. Man såg där de mest framstående personer ur Stockholms högsta kretsar, ehuruväl vi på samma gång måste anmärka, att de likväl tillhörde en helt annan umgängeskrets än de, som vi sett församlade hos grefve Fersen och omkring hans person. Den krets, som här rörde sig, tillhörde nämligen icke den gamla regimen, utan den nya den unga, den egentliga revolutionära. Flera af 1809 års män, nu prydda med ordnar och lysande titlar, glänste här, jämte deras truar och döttrar.

Spänningen emellan den gamla högadeln och den nyuppkomna sträckte sig äfven till sällskapslifvet, så vida den icke till en stor del hade uppvuxit däruti.

Se här några af de män, som lyste här.

I första rummet märkte man Georg Adlersparre, man skulle kunna säga revolutionens uppbrottsarder, hälften svärd och hälften penna, en hjälte till gestalt, ett snille i blick. I hans prydliga utseende fanns det alltid något tilltalande. Det fanns både krigare och skriftställare däri. Den, som en gång sett honom, glömde honom ej lätt. Ett lifligt samtal upptog honom, och ansiktet strålade af ljus och eld. Vid hans sida finna vi Mannerheim, tyst och allvarlig, en till hela sitt skaplynne sann och god, men något karg medborgare. Fullkomligt oberoende af konungagunst och folkgunst, betraktade han den konstitutionella friheten såsom den enda för riket betryggande. Ingen kunde till sin karaktär och begåfning vara värdigare än han att å folkets vägnar — såsom justitieombudsman — vaka öfver lagarnes upprätthållande. Uppmärksamt lyssnande till Adlersparres lifliga yttranden, rörde sig dock icke en muskel i hans ansikte. Han var en Cato icke blott i sina grundsatser, utan äfven i sitt eget yttre. I den grupp, som omgaf dem, såg man Hans Järta, denne man af järn, som vid riksdagen i Norrköping afsade sig adelskapet, och hvars bild blifvit präglad i guld med anledning af det försvar, han egnade 1800 års riddarhus-opposition, och i tackjärn för det redbara sätt, hvarmed han, såsom landshöfding i Kopparbergs län, härdade sitt embete. Vidare fann man här J. Cederström, F. J. Silfverstolpe, af Uhr o. s. v. Hvad de samtalade om, kan ej höra hit. Att det angick dagens brännande frågor, därom kan man vara öfvertygad.

I andra spridda grupper såg man Adolf Göran Mörner, alltid stridsrustad emot de la Gardie. Man antager, att dessa två på riddarhuset 1809 bekämpade hvarandra med omkring ett tusen olika tal. Äfven Mörner var då hängifven ståndskillnadens upphäfvande. Samtalande med Ludvig Boye, han, som tackade gud, för att han blef klokare med hvarje dag, syntes båda hänförda af sitt ämne. Ett stycke ifrån dem befann sig O. Pahlman, ridderskapets och adelns stränga och bistra samvete, i meningsbyte med Andreas Lindeberg, som, ehuruväl ännu ganska ung, ej trodde, att man borde frukta för en liten tids anarki förvandandet af ett högre mått af frihet.

— Aristokratien, yttrade Pahlman, har gjort mig till republikan.

— Konungarne, förklarade Lindeberg, ha gjort mig därtill.

I en annan del af rummet tilldrogo sig de rediige och högt aktade dannemännen Matts Pehrson ifrån Dalarne och Pehr Pehrson Oxelberg uppmärksamheten. På sin tid voro dessa skarpa oppositionsmän.

Äfven Grewesmöhlen — sin tids beslutsammaste demagog — syntes här.

"Är fienden nära intill mig", har han yttrat efter Leonidas, "så är jag nära intill honom."

Vid tiden för 1809 års revolution hängaf sig vår värdinna, friherrinnan, åt den revolutionära rörelsen och grep äfven så mycket, som det kunde stå en dristig och modig kvinna till dus, in i händelsernas gång. Hon smickrade sig också därmed, att hennes man till följd af hennes förtjänster blef baroniserad. När emellertid han helt plötsligt afled och friherreskapet icke tillföll hennes son, något, som för henne tycktes vara en ganska naturlig rätt, utan i stället den äldre styfsonen, Anton, vacktes och uppstod hos henne en ovilja, ja ett hat, som hon icke förmådde, kanske icke ens ville undertrycka. Missnöjd och sluten mom sig, drog hon sig visserligen stilla och tyst tillbaka, men icke desto mindre lefde och brann alltjämnt den önskan inom henne att åter kunna spela en roll.

Från de lyckliga och lysande år, som hon i sitt äktenskap genomlefvat, kunde hon aldrig glömma de lysande fester, hvari hon utgjort själfva medelpunkten.

De planer, som allt mer och mer mognat inom henne, Vauvenards uppträdande, de halfuttalade förespeglingar, som han gjorde, och det stöd, hon trodde sig i honom äga för dem, samt — hvarför icke — till och med den fruktan, som hon förstod att hon ingifvit sin styfson, allt detta kom hennes beslutsamhet att åter vakna till full styrka, och hon öfvertygade sig själf, att en storartad bjudning i icke ringa mån däråt skulle gifva en relief af den bästa verkan. Som läsaren finner, hade hon äfven inbjudit en ganska storartad krets.

Då gästerna, gamla umgängesvänner från hennes mans tid, inträdde, den ene efter den andre, erfor hon äfven ett visst stolt själfmedvetande från flydda dagar, som ingaf henne det angenämaste behag.

Visserligen emottog hon dem i half sorgdräkt; men gamla vanor och bruk ville ju så hafva det. Denna dräkt erinrade ju vännerna för öfrigt om hennes aflidne man, alltså om äldre förbindelser.

Kasta vi en blick öfver den sällskapskrets, som nu befanns samlad omkring henne, så måste vi medgifva, att den utgjordes af ett icke så litet fåtal af hvad dåtiden egde märkligt och framstående. Icke endast börden visade sig här, utan äfven förtjänsten. Ehuruväl 1809 bort, som vi tro, hafva uttagit ett långt mera dristigt och kraftigt steg, så innebar det dock alltid, äfven sådant det uttogs, ett steg till ett bättre. Otvifvelaktigt är, att man därmed började en ny historia, tidsenligare och friskare, upprännningen till våra egna dagars och upplagsändan till reformer, som sedermera fortgått mera än ett halft århundrade, och hvilka med all visshet skola föra oss steg om steg med upplysningens tillväxt och tidsandans kraf allt mer och mer framåt.

Utan all fråga skall vårt fädernesland alltid komma att med vördnad och tacksamhet blicka upp till de män, som genomförde 1809 års revolution. Den enda mörka skugga, som faller öfver dem, torde väl vara den fruktan, i vissa hänseenden gränsande till rädsla, för att icke säga till feghet, hvarmed de, eller åtminstone en och annan af dem, jagades af en mer än uppskrämd fantasis irrbilder och spöken med den föreställning, att deras verk oupphörligt hotades af en kontrarevolution, af en statskupp, såvida man ej beseglade eller bekräftade den, på sätt läsaren kommer att i detta arbete erfara. Till dessa mäns försvar måste man, äfven i detta fall, likväl alltid erinra sig, att den nya ordningen onekligen hotades. Icke allenast att den af dem själfva tillsatte konungen, Carl XIII, vacklade, allt efter som vinden omkring honom blåste hit eller dit, utan famlade jämväl den gamla högaristokratien utan allt tvifvel efter den tioårige Vasaättlingen. Den nyvalde tronföljaren, Carl August, gaf från sin synpunkt äfven uttryck däråt, hvartill äfven kom, att jakobinismen egde sina oroliga apostlar då, vida mer än nu, nära nog inom alla samhällskretsar.

Samtalet brusade från alla håll.

Värdinnan hade haft för afsikt att ordna en visé allvarligt storartad fest, men de element, som inbjudits, voro af egenskap att snart bryta alla stelare band och röra sig fritt och naturligt.

De olika sällskapskretsarne flätade sig snart om hvarandra, så att de slutligen liksom uppgingo i hvarandra.

Några sammanhängande meningar kunde i det allmänna pratet fram och åter visserligen ej urskiljas, utan förnam man fast hällre här och där endast utkastade, lösa tankar.

Här citerade man några strofer ur Tegnérs från 1809 bekanta skaldestycke Svea.

"En hvar sitt lynne har, jag älskar
dig ej tid.
Som smilar öfver oss i falsk och vek-
lig frid. —
Mig gläder stormens sus och fädrens
stora minnen.

— I politiken, min herre, yttrades från ett annat håll, finnes hvarken vänskap eller hat, utan endast plikter emot fosterlandet.

— Hålla vi oss troget fast vid konstitutionen, skola vi besegra alla våra fiender. Är den en skräck för dem, så må vi själfva äfven ingifva skräck.

— Vi skola hafva ett praktiskt Sverige.

— Redan Thorild sade, att våra fyra riksstånd äro vårt lands fyra obestånd. Att klappa på sköldarne, som på riddarhuset, eller stampa i golfvet, som inom de öfriga ständen, det är...

— Ett folks själfständighet består i styrkan att efter eget behag och vilja dana, tillskapa, förbättra och värja sitt nationella lif och bestånd.

— Fråga kan vara, huruvida den akt, hvarigenom vi uppsade Gustaf IV Adolf och hans hela ätteföljd, icke äfven bort träffa Carl XIII. Utan all fråga hade vi då varit långt mer på det klara, än vi nu äro.

— Tjugo års despotism störtade Sverige i de olyckor, som förlidet år den 13 mars vållade despositismens fall.

— Missbruket af den aristokratiska makten införde enväldet, som under Carl XI gjorde Sverige lyckligt, men under Carl XII djupt olyckligt. Tolfte Carls missbruk af sin oinskränkta makt föranledde revolutionen 1719, då svenska frihetens period tog sin början och nådde loppet af 20 år försatte riket ur elände till välstånd. Under de påföljande 30 åren, urartad till själfsvåld och ett tryckande mångvälde, beredde, liksom af sig själf, revolutionen 1772, som tilldelade konungen en honom fråntagen, men behöflig makt. Denna makt, af omständigheterna förstorad under regementsskakningen 1789, kunde, af en viss styrelse använd, gagna, men skulle under en svag förr eller senare ramla.

— Grefve Fersen stod på höjden af sitt anseende vid revolutionens utbrott förlidet år, då han af Gustaf IV Adolf emottog förtroendet att värdande beskydda dennes gemål och barn, och det i den stund han stod färdig att begifva sig ifrån hufvudstaden, för att väpna sig emot den vänstra arméns revolutionära antågande.

— Har du läst Räfvarne? frågade en stämma. Det är en fabel, som gjort epok. Den skulle kunna störta en dryga eller större saxe än...

— Äh, nej, jag har ej läst den. Jag har varit på landet.

— För tusan, den stod för några dagar sedan i Nya Posten. Hela hufvudstaden har läst den, och man talar ej om annat. Det är en blodig brandfackla, den där fabeln.

Så talade man fram och åter, kastande åsikter omkring sig hit och dit.

Nya gäster infunno sig.

Bland dem uppträdde en reslig och smärt man i sina friskaste och bästa år. Hans ansikte var blekt och lidande, men hela utseendet icke dess mindre tilldragande.

— Hvem är den där, frågade en och annan, hvem är han?

— Han är författare och skald, svarade en annan. Jag känner honom ganska väl.

I det mannen lämnade denna upplysning, hastade han den inträdande till mötes.

— Välkommen, herr Regnér, mycket välkommen! Har träffar ni på bara vänner och beundrare. Får jag presentera er? — Mina herrar, jag har äran — herr Regnér, författaren till det brännande poemet "Räfvarne".

Då allas blickar på en gång riktades på den nykomne gästen, erfor denna en känsla af förlägenhet, men då han hörde ett ganska starkt bifall omkring sig, återfick han snart sin själbehärskning.

Med manlig och säker hållning mottog han de emot sig sträckta händerna.

Politiken har i oroliga tider en underbar förmåga att elda och lifva. Emellan ytterligheterna finnas då icke alltid några afrundade öfvergångar. De tidsförhållanden, hvarom man samtalat, voro i högsta grad eldfängda. Det var dagen därpå, som den aflidne Carl August skulle af grefve Fersen högtidligt införas till hufvudstaden.

— Herr Regnér, höjde sig en stark basstämma, herr Regnér!

Regnér såg sig frågande omkring.

— Herr Regner, fortsatte stämman, visa oss den artigheten att läsa för oss ert eget poem.

Regnér drog sig förskräckt tillbaka; men basstämman upprepade sin anhållan, och många röster föreningade sig däri.

— Ett poem kan ej läsas så bra som af författaren själf.

— Herr Regnér, herr Regnér!

— Näväl, mina herrar, jag skall efterkomma er önskan, men icke nu, utan om en stund. Jag måste först hälsa värdinnan.

Basstämman var ingen annan än Grewesmöhlen.

Nu spelade dansmusiken upp.

Samtalen afbrötos för en stund, och man ordnade sig till dans.

— Dörrarna öppnades åter. Baron Ankarsparre och Falk inträdde.

Alltsom vännerna framgingo, hördes en sakta hviskning efter dem. Det var konversationens kölvatten, hvilket i skvalpande vågor slog tillhopa efter dem. Framför allt hördes denna hviskning starkare, då de passerade genom de rum, där flertalet af fruntimmer tagit plats. Men man hade rätt. Aldrig hade Ankarsparre visat sig med en ädlare hållning, ett stätligare utseende, en friare blick. Att han icke desto mindre befann sig både till hälsa och lynne i en mindre tillfredsställande belägenhet, veta vi likväl redan. Det värjstyng, som löjtnant Ros gifvit honom under duellen, var, man kan säga, både läkt och icke läkt. Icke så sällan erfor han en viss smärta däraf, och läkare hade tillstyrkt försiktighet och sinneslugn. Tanken på att Vauvenard återskickat Ange till Frankrike tyngde likväl på hans sinne. Det var en sorg att bära, hvilken han ej kunde förtro åt någon annan än Falk. Vännen var dock en allt för praktisk man för att riktigt kunna förstå ett varmt hjärtas lidande. Någon klagan kom visserligen ej öfver hans läppar; tung nog var smärtan icke desto mindre att bära. Hvad han emellertid minst ville, var att någon främmande skulle kunna kasta en blick in i hans verkliga själstillstånd. Genom den hållning, han därför intog, lyckades han också icke blott att aflägsna hvarje föreställning om hans verkliga inre lidande, utan äfven att på ett angenämt sätt anslå en och annan.

Ett hjärtas djupt liggande sorg besjälar alltid anletsdragen.

(Forts.)

GRATIS. GRATIS.

Ett vackert 16x20 tum stort porträtt af er själf får ni om ni köper ett dussin af våra fina kabinettsfotografier, i fodral med reliefarbete. Det vanliga priset är $15.00 per dussin. Nu säljas de under 30 dagar till

NEDSATT PRIS ... ...